

V današnjem, globaliziranem svetu so najuspešnejše tiste države, ki imajo dobro izdelano razvojno strategijo in veliko vlagajo v razvoj. To vodi v ustvarjanje novih izdelkov in storitev z visoko dodano vrednostjo, kar prispeva h gospodarskemu razvoju in višjemu standardu državljanov.

Pravijo nam, da naš problem razumejo. A da denarja, žal, ni

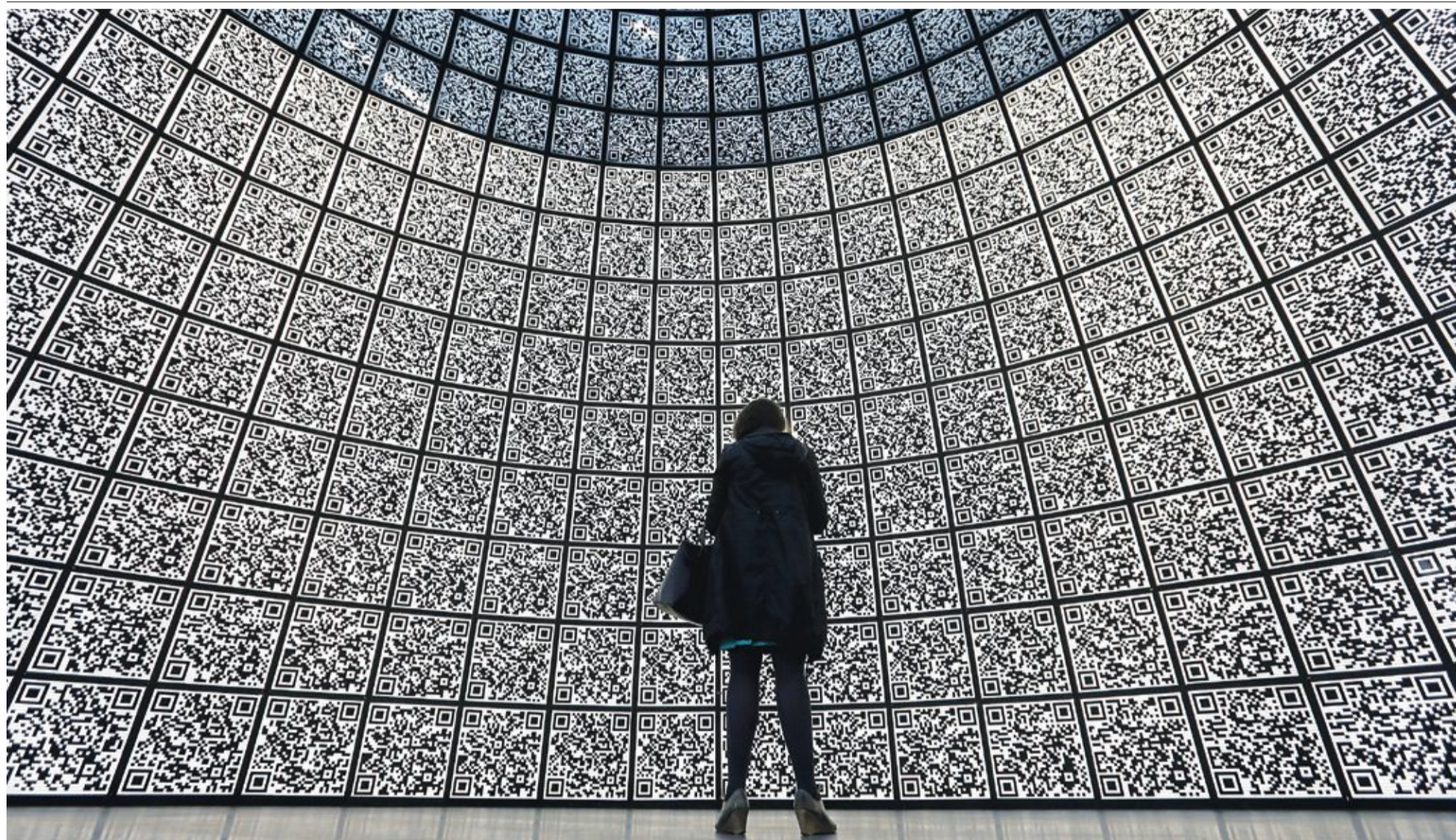

Foto Reuters

Tekst

Gregor Majdič

V Evropski uniji so velike razlike med državami pri vlaganjih v razvoj. Opazimo pa lahko, da se najhitreje razvijajo tiste države, ki veliko vlagajo v razvoj. Očiten primer tega je na primer Estonija, kjer se gospodarska rast hitro povečuje prav kot posledica tovrstnih velikih vlaganj. Estonija precej vlaga v razvoj tudi s sredstvi Evropske unije. Pri vlaganjih v razvoj s pomočjo sredstev EU pa je Slovenija med najmanj uspešnimi članicami skupnosti.

Biti član Evropske unije prinaša številne prednosti, med katerimi je zelo pomembna možnost pridobivanja denarja iz evropskega proračuna. Seveda v ta proračun prispevamo naš davkoplačevalski denar (in evropska sredstva niso neki tuji denar, kot včasih slišimo govoriti tudi naše politike). Države, kot je Slovenija, ki imajo bruto domači proizvod nižji od povprečja EU, imajo vse možnosti, da iz bruseljskega proračuna pridobijo več denarja, kot ga vanj prispevajo.

Države lahko dobijo denar za različne investicije. Najbolj zaželene v Bruslju so seveda razvojno in trajnostno naravnane investicije, a projekti morajo biti dobro pripravljeni. Evrop-

ska unija bo na primer v prihodnjih letih financirala gradnjo hitre dvotirne železnice Rail Baltica, ki bo povezala Helsinke prek podmorskega predora z baltskimi državami in bo nato vodila vse do Varšave. Gradnja celotne trase dvotirne železnice za sodobne hitre vlake v dolžini skoraj tisoč kilometrov je ocenjena na osem milijard evrov in večino sredstev bo prispevala Evropska unija. Vsaka primerjava s projektom (predvsem cenovno) gradnje drugega tira v Sloveniji je verjetno neumestna, in preden bo kdo začel razlagati o težavnem terenu gradnje drugega tira po kraškem robu, naj spomnim, da bo del Rail Baltice podmorski tunel med Helsinki in Talinom v dolžini okrog 60 do 70 km!

A kam Slovenija vlaga evropski denar? V začetku trenutno iztekajočega se sedemletnega obdobja je morala vsaka evropska država pripraviti tako imenovano strategijo pametne specializacije, v kateri bi opredelila strateška razvojna področja, ki naj bi v prihodnjih letih prispevala k gospodarskemu razvoju držav. V pripravah strategije pametne specializacije smo bili vključeni številni deležniki (a kljub temu so slovensko strategijo pametne specializacije v Bruslju večkrat zavrnili, ker politika iz vseh srečanj in posvetov ni bila sposobna pripraviti dobrega dokumenta) in smo bili naprošeni, da na svojih področjih pripravimo predloge strateških razvojnih usmeritev. Čeprav smo strokovnjaki z različnih področij, tako iz gospodarstva kot iz akademske sfere, za pripravo strateških načrtov in predlogov tako imenovanih verig vrednosti porabili veliko, smo bili večinoma že ob prvih razpisih za evropska sredstva močno razočarani, saj so bili razpisi zelo omejevalni. V razvitih gospodarstvih vedo, da so v zadnjih letih glavni nosilci razvoja majhna, visokotehnološka inovativna

podjetja, in številne analize kažejo, da je glavni zaostanek v razvojnem zaostajanju Evrope za ZDA ravno v premajhnem številu majhnih in srednjih podjetij. V Sloveniji je to še posebej aktualno, saj imamo takšnih podjetij zelo malo. A še tistim, ki jih imamo, smo onemogočili prijave na razpise za evropska sredstva z razpisnimi pogoji, ki so bili vedno zelo omejevalni, prav tako pa praktično, razen majhne subvencije podjetniškega sklada, takšnim podjetjem ponudimo zelo malo možnosti za razvoj.

Nanotehnologija in Mura

Vlagateljskega trga zasebnih vlagateljev v Sloveniji praktično nimamo razvitega, državnih spodbud ne ponujamo in takšna podjetja se morajo znajti skoraj izključno sama. Iz drugih držav pa majhna inovativna podjetja aktivno vabijo, da preselijo svoj sedež, in jim ponujajo državne subvencije, če to naredijo. V Izraelu so pred nekaj več kot desetimi leti ustanovili sodobni center za nanotehnologijo. Vanj so vložili 300 milijonov evrov, iz tega centra pa je po desetih letih izšlo več kot sto novih podjetij, od katerih jih je kar 70 preživel na trgu, kjer proizvajajo in prodajajo visokotehnološke izdelke, ponujajo dobro plačana delovna mesta z visoko dodano vrednostjo in prek davkov vračajo vloženi denar nazaj v proračun. A za takšne investicije je potreben strateški razvojni načrt, ki ga naša država žal očitno ne premore.

Pred leti smo se veliko ukvarjali s propadom tekstilne tovarne Mura. Če me spomin ne vara, se je govorilo, da smo v ohranitev Mure, ki je na koncu vseeno šla v stečaj, vložili okrog sto milijonov evrov. Prepričan sem, da če bi ta sredstva pametno vložili v razvoj, bi lahko z njimi, podobno kot je to

Znanja imamo tako v Sloveniji kot pri številnih rojaki, ki so uspešni v tujini, zagotovo dovolj, a ga ne znamo ali nočemo izkoristiti za razvoj države – kljub temu da nam Evropa sama ponuja obilo možnosti za pomoč.

naredil Izrael, pridobili veliko novih podjetij, ki ne bi izvajala pogodbenih poslov z nizko dodano vrednostjo, temveč bi proizvajala visokotehnološke izdelke z visoko dodano vrednostjo in bi prispevala h gospodarski rasti Slovenije.

Evropa načrtuje svoje finančne strategije v sedemletnih obdobjih in zdajšnje sedemletno obdobje se bo končalo leta 2020. Trenutno se tako pripravlja nova finančna strategija/perspektiva, ki bo trajala od leta 2021 do leta 2028. Ravno priprava finančne strategije pa je tisti čas, ko se mora država odločiti za strateške cilje in pripraviti projekte, s katerimi bo kasneje uspešno kandidirala za evropska sredstva. Prepričan sem, da države, ki se zavedajo pomembnosti vlaganja v razvoj in tega, da država ima strateške razvojne usmeritve, intenzivno pripravljajo načrte, kako bodo čim bolje izkoristile denar iz evropskega proračuna.

V Sloveniji pa imamo zunanji opazovalci žal občutek, da tega naši politiki ne razumejo. Če s(m)o v preteklem obdobju bili v načrtovanje strategije pametne specializacije strokovnjaki vsaj formalno vključeni, trenutno javnost ne ve ničesar, kaj se dogaja s pripravami na novo strategijo, kljub temu da Slovenija vedno bolj zaostaja za drugimi državami, predvsem zaradi izjemno majhnih vlaganj v razvoj. Čeprav je ta vlada nekaj malega povišala javna sredstva za raziskave, smo še vedno na dnu med vsemi evropskimi državami po odstotku BDP, ki ga vlagamo v razvoj. Med vlaganja v razvoj sodijo tako neposredna financiranja raziskav, pomoč mladim podjetjem pri razvoju novih izdelkov in prodiranju na trg, zelo pomembno pa je tudi vlaganje v infrastrukturo, ki je v Sloveniji v izjemno slabem stanju. Zaradi zelo majhnih vlaganj v razvojno infrastrukturo v preteklih letih številne raziskovalne organizacije v Sloveniji močno zaostajajo pri razvojnih kapacitetah in le težko sledimo razvoju v svetu, kar se kaže tudi v vedno večjih težavah pri vključevanju v evropske raziskovalne projekte.

Potres

Več fakultet ljubljanske univerze deluje v starih zgradbah, ki že dolgo ne služijo več svojemu namenu, nekatere od njih pa so celo neposredno

nevarne. Zgradba veterinarske fakultete, ki je postavljena na zelo slabih temeljih, se zaradi tega močno nagiba in bi se po ocenah strokovnjakov lahko zrušila že ob zelo zmernem potresnem sunku. To ni govorjenje na pamet, temveč je rezultat večletne analize strokovnjakov za gradbeništvo. Kaj to pomeni za varnost študentov in seveda tudi zaposlenih, si lahko vsakdo sam predstavlja. Ob tem velja izpostaviti, da je veterinarska fakulteta s svojim denarjem financirala projektno dokumentacijo do točke pridobitve gradbenega dovoljenja. A namesto da bi se naša politika ukvarjala s tem, kako pridobiti denar iz evropskih sredstev za takšne prepotrebne investicije (če ga že ni na voljo v slovenskem proračunu), ki bi bile zagotovo dobro sprejete v Evropi, saj Evropa želi vlagati denar v razvojne projekte, kar gradnje novih fakultet nedvomno so, naše ministrstvo nima za to nikakršnega posluha. Edini odziv, ki smo ga na fakulteti dobili od ministra za izobraževanje, je bil, da razumejo naš problem, da pa denarja ni. O tem, da bi politiki začeli razmišljati in bi takšne projekte vključili v pripravo prihodnje evropske sedemletne perspektive, pa ne duha ne sluha.

Tajna dražba za preiskave hrane

Nadzor nad varnostjo hrane je zagotovo izjemno pomembna strateška naloga države, ki pa se je pogosto v sodobnem času vse premalo zavedamo. Ker so zastrupitve in okužbe s hrano postale v sodobnem svetu dokaj redke po zaslugi v preteklosti dobro delujočega sistema varne hrane, se marsikomu včasih zdi, da temu namenimo preveč denarja in bi lahko na tem področju varčevali. Še posebej imajo takšen občutek velika živilska podjetja, ki iščejo cenejše poti (in stranpoti), kako zagotoviti takšen nadzor, da bo zakonsko še ustrezen, a bo zanje čim cenejši (ne pa nujno enako kvaliteten) in bo podjetjem višal dobičke.

Pred kratkim smo tako imeli prvič priložnost videti, da lahko poteka iskanje izvajalca nadzora prehranskih izdelkov v enem največjih slovenskih proizvajalcev prehranskih izdelkov prek spletne dražbe. Na tajni dražbi lahko laboratoriji iz vse Evrope nižajo ceno drug druge-

mu do tako nizkih cen, da se strokovnjak mora vprašati, ali dejansko lahko ponudnik zagotovi ustrezen nadzor ob tako nizki ceni, da ta ne pokriva niti materialnih stroškov preiskave. Medtem ko države, ki razmišljajo strateško, skrbijo, da se takšen nadzor izvaja v njihovih državah, Slovenije to ne zanima in veliko analiz se v zadnjih letih seli na Hrvaško. Tam lahko izvajajo cenejše analize, deloma zaradi nižjih plač strokovnjakov, a očitno ne le zaradi tega, temveč tudi zaradi svojih strateških usmeritev in bolj pametnega razmišljanja, kaj početi z evropskim denarjem.

V Čakovcu na Hrvaškem, tik ob slovenski meji, deluje Bioinštitut, zasebni inštitut (družba z omejeno odgovornostjo), ki se ukvarja z okoljskimi analizami in različnimi analizami prehranskih izdelkov. Prva stvar, ki nam pade v oči na njihovi spletni strani, je prekrasna nova zgradba, ob kateri jasno piše, da sta operacijo financirala evropski kohezijski sklad in evropski investicijski sklad!

Naši sosedi, do katerih smo pogosto nekoliko vzvišeni, so očitno dobro izkoristili evropski denar. Tik ob naši meji so z evropskim denarjem postavili nov, sodoben inštitut, ki zdaj jemlje posel tudi slovenskim inštitucijam, denar iz slovenskih podjetij odteka v tujino, varnost in prehransko ustreznost hrane, pridelane in proizvedene v Sloveniji, pa nadzirajo v tuji državi.

Po drugi strani država v Mariboru gradi novo zgradbo za potrebe nacionalnega veterinarskega inštituta, ki v Sloveniji izvaja preiskave za zagotavljanje varne hrane že več kot deset let tako, da vsako leto da nekaj malega denarja in se zgradba za takšne analize gradi postopno – eno leto nekaj malega, naslednje leto nekaj malega in tako naprej, brez prave strategije, kdaj bo zgradba končana. Da bi skušali za takšne investicije pridobiti evropski denar in bi jih tako hitro in bolje zaključili, z manjšimi stroški za slovenski proračun, očitno ne razmišljamo. Seveda se bo našel kdo, ki bo rekel, zakaj slovenske inštitucije niso konkurenčne s cenami, pa bi ostal posel v Sloveniji, a poleg nižjih plač na Hrvaškem je velika razlika, če iz evropskih sredstev postaviš novo, sodobno, zagotovo energetsko učinkovito zgradbo in jo opreliš z naj-

sodobnejšo opremo, saj so obratovalni stroški mnogo nižji, kot če deluješ v starih, energetsko neučinkovitih poslopih, ki jih je treba ves čas popravljati in se ukvarjati s takšnimi banalnostmi, kot je puščanje streh ali pokanje vodovodnih cevi!

Krožišča s harmoniko in vinsko pletenko

Strategija razvoja je zagotovo ena najpomembnejših stvari, ki bi jih morala imeti država, ki želi biti dolgoročno uspešna in zagotavljati visok osebni standard kot tudi visok standard javnih storitev za svoje prebivalce. Vlaganja v razvoj seveda stanejo in predstavljajo za državo strošek, čeprav se dolgoročno zagotovo povrnejo. A biti del Evropske unije za revnejše države pomeni tudi izjemno priložnost, da lahko razvojna sredstva pridobijo iz bruseljskega proračuna. Na ta način razbremenijo lastne proračune in ob pametnem vlaganju evropskih sredstev zagotovijo svoj razvoj in s tem dolgoročno rast standarda državljanov.

Krožišča s harmoniko, žogico za golf ali vinsko pletenko morda popestrijo naše ceste, a od njih ne bo gospodarske rasti ali trajnostnega razvoja in ne bodo prispevala h gospodarskemu napredku Slovenije in rasti standarda njenih prebivalcev. Le pametna vlaganja v razvoj, tako v javnem kot v zasebnem sektorju, krepitev razvojnih potencialov z vlaganjem v izobraževanje, vlaganjem v raziskovalno infrastrukturo in podporo podjetjem pri razvoju novih izdelkov ter prodoru na mednarodne trge bodo lahko privedla do prepotrebni strukturnih sprememb, da bo slovensko gospodarstvo namesto izvajanja delovno intenzivnih dejavnosti z nizko dodano vrednostjo ustvarjalo izdelke z visoko dodano vrednostjo za globalni trg.

Znanja imamo tako v Sloveniji kot pri številnih rojaki, ki so uspešni v tujini, zagotovo dovolj, a ga ne znamo ali nočemo izkoristiti za razvoj države – kljub temu da nam Evropa sama ponuja obilo možnosti za pomoč. ●

Dr. Gregor Majdič je redni profesor na ljubljanski veterinarski fakulteti in mariborski medicinski fakulteti.

POSLOVNI MODELI ZA NOVE RAZMERE

»Gospodarsko rast in poslovni uspeh poganjajo močna podjetniška energija, drznost, inovativnost in pogum za tveganja. Vse to so lastnosti zmagovalcev. Da pa jih kljub odličnim rezultatom ne prezremo, poskrbi projekt Podjetniške zvezde, ki zna izostriti mozaik uspešnih podjetij. Drugačni poslovni modeli in pozitivni zgledi so lahko navdih za vsako poslovno okolje, javno ali zasebno, in za vse gospodarske dejavnosti. Tudi za našo energetiko.«

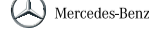
hse
Holding Slovenske elektrarne d.o.o.

Mag. Stojan Nikolić,
generalni direktor HSE

Generalni pokrovitelj:

Veliki pokrovitelji:

Pokrovitelji:

Strokovni partner:

**DELOVE
PODJETNIŠKE
ZVEZDE 2019**
DELO SVET KAPITALA